

חנוכה (13)

אחד וסמכו על רוב השנים שאין אלול מעובר ולא חשו.

ומכאן נקיש את הדבר לימי חנוכה: ה"פני יהושע" שואל: כיון שהיו יכולים להדליק בשמן טמא, שהרי טומאה הותרה בציבור. למה טרחו כ"כ להביא שמן אחר? ותירץ, כי עיקר הנס, לא נעשה אלא להודיע חיבת המקום עליהם. וכיון שנגאלו גאולה שלימה מיד מלכות הרשעה, מלכות שגזרה כמה גזרות על ישראל, ונעשה להם נס גדול ששלטו בשונאיהם, נעשה להם נס זה דווקא ע"י הנרות. כי הנרות הינם עדות לישראל שהשכינה שורה בהם. ועל פי זה אומר ה"ברך משה", כי מאחר שכל טורח הנס של חנוכה בא להראות גודל חיבתן של ישראל לפני אביהם שבשמים. בכל שנה ושנה בהגיע תור ימי החנוכה, חוזרת ומתגלה לכל באי עולם אותה חיבה גדולה ויתירה שנעשה נסים לאבותינו בימים האם בזמן הזה. על כן לא רצו חכמי ישראל לתקן חנוכה בספיקא דיומא, שלא תהא אהבה וחיבה זו תלויה ועומדת בגדר ספק. אלא רצו כי בכל שמונת ימי חנוכה, יהיה נראה בעליל, בוודאי ובברור, גודל חיבת המקום עלינו.

ספר "הגדתי היום"

מצות הדלקה: עד שתכלה רגל מן השוק

מפני מה אין קובעים בפירוש את הזמן, אלא נותנים סימן בלבד? יש לומר: נר חנוכה צריך לשמש לכל אדם מישראל רמז ולימוד שהוא חייב לחיות מתוך בטחון ולא לרצות, ולכבוש את העולם, שכן: לא כל המרבה בסחורה מחכים, וכשם שפך השמן שעל פי דרך הטבע היה מפסיק ליום אחד בלבד, הספיק להדלקה במשך שמונה ימים תמימים, כך יכול הקב"ה לעזור בידו של יהודי סוחר שיש לו רק מעט סחורה ומעט כסף, ולפיכך מצותה צריך להתעסק במצוה הזאת עד כדי כך "עד שתכלה רגל מן השוק", עד שיתחילו להבין, שאין יהודי צריך להיות רובץ עד שעה מאוחרת בשוק ואינו צריך להשתקע בעסקים יותר מדי.

ספר "ברכת חיים"

מלכות יון "חושך"

איתא בחז"ל (כ"ר פ"ב. ד): וחושך זה גלות יון שהחשיכה עיניהם של ישראל בגזירותיהן שהיתה אומרת להם: כתבו על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל. מלכות יון מוגדרת בפי חכמינו כ'חושך'. אחת הנקודות היסודות שעלינו לדעת בענין זה היא, שבעצם אור וחושך אינם עולמות נפרדים זה מזה. אותה נקודה עצמה הנמצאת באור, באפשרותה גם להיות בחושך. עצם החפץ נשאר ללא כל שינוי בין אם הוא נמצא באור ובין אם הוא שרוי בחשיכה, אלא שבשעה שמחשיכים

מאי חנוכה? (שבת כא). הקשה רבי ישראל מצורטקוב: מפני מה לא ניתן נס חנוכה ליכתב במגילת ספר? הוא מפרק: כי עדיין לא פסקה המלחמה באליליה הכפרניים והחמרניים של יון. היא נמשכת, בכל דוד ודוד עוטים היוונים גלימה חדשה ומתנכלים לתורת חיינו והמאבק ההירואי אינו פוסק, משום כך אין להעלותו עלי ספר עד שיושלם, וטרם הגיע הנס לכלל סיומו. והוסיף להסביר: שנינו: מאי חנוכה?, כלומר, מה ראו לעשות זכרון לנס שטרם נסתיים, ותירצו, היא הנותנת, דווקא לצורך המלחמה באלילי תרבות יון מציתים אש בנרות חנוכה, זהו הנשק.

ספר "ברכת חיים"

נס לרבים

האדמו"ר מגור בעל "חידושי הרי"ם", הקשה מה היה החידוש הגדול של נס חנוכה הלא מצינו אצל רבי חנינא בן דוסא נס כזה, וכן הקשה גם על קריעת ים סוף, הנזכר לנס ולפלא, הלא מצינו אצל רבי פנחס בין יאיר שאמר לו לנהר גינאי חלוק לי מימין ואעבור כך, ונחלק הנהר ועבר (חולין ז).? ותירץ, דאדרבה נס שנעשה לרבים הוא יותר גדול מנס שנעשה ליחיד. וז"ל: הצדיק אשר כל הנהגותיו ומעשיו הם מחוץ לדרך הטבע, מתנהגים עמו בשמים בניסים ונפלאות מחוץ הטבע, אבל נס חנוכה אם לא היו "כל" ישראל ראויים לנס לא היתה המנורה דולקת, יען שהמנורה של הציבור היתה, ולהעלות את כל ישראל למדרגה זו זהו נס גדול. וכן הוא בנס של קריעת ים סוף, היו כל ישראל צריכים להיות ראויים לנס, אחרת היו נטבעים מי שלא ראוי לזה הנס. וזה הנס הגדול להעלות את כל ישראל ואפילו הפחות שבפחותם להיות ראוי לנס, זה היה פלא עצום.

ספר "אוצרות התורה, חנוכה"

להודיע חיבתן של ישראל

האבודרהם הקשה בשם "בעל העיתים", למה אין אנו עושים חנוכה תשעה ימים משום ספקא דיומא, כשם שעושים בחז"ל תשעה ימים בחג הסוכות. ואפשר לתרץ על פי מה שכתב החתם סופר: כי הטעם שהקילו חז"ל בספק יום הכיפורים ולא הקפידו לעשות שני ימים. שכן האמת יורה דרכו, כי הגם שמחויב האדם לחוש לכל הספקות כדי לצאת ידי שמים, ולהיזהר שלא יבא ליגע באיסור דאורייתא. מכל מקום אין המצוות מקובלים לפני הקב"ה אלא כשעושה את המצוה בוודאות. שיוודע בבירור שזה האסור וזה מותר. אך כאשר עושה את הדבר רק מחמת הספק, איננו מקובל כ"כ לפני הקב"ה. ומטעם זה לא תקנו שני ימים יום כיפור, שלא רצו שתהא כפרת כל ישראל תלוי בספק יום זה או יום זה. כי אז לא יהיה יום מכפר כפרה גמורה. על כן הניחוהו ליום

את האור מעל הדבר, א"א להבחין. זוהי היחודיות של מלכות יון. "יפת אלוקים ליפת וישכון באהלי שם" (בראשית ט. כז). יפת התייחד בכך שהיו לו תכונות ומעשים שאף כלל ישראל נמשך אליהם. על חכמת יון נאמר: "אם יאמר לך אדם יש חכמה בגוים תאמין" (איכה רבה פ"ב. יג.) [הרמב"ם בספרו "מורה נבוכים" (ח"ב פכ"ב) מדבר בהתפעלותו על כח החכמה של אריסטו], ישנם חלקים מסויימים בחכמה היוונית שאף בנו קיימת חלושה כלפיהם, ולכן יון הנה האויב האמיתי של כלל ישראל. מלכות יון לא משכה את כלל ישראל לעבוד עבודה זרה אלא שאפה לקרבם לתרבותה ואמונתה, זוהי סכנה חמורה עד מאוד, מאחר וקיים דמיון מסויים, ובמצב של 'חושך' יש מקום לטעויות. אולם לאמיתו של דבר צורת יהודי שונה במהותה מצורת היוני, כאותו הבדל שבין טומאה לטהרה.

רב פינקוס זצ"ל בספרו "חנוכה"

להזכיר של חנוכה בברכת המזון

במסכת שבת (כד.) מהו להזכיר של חנוכה בברכת המזון? ומסיק: מזכיר בהודאה, מסביר החתם סופר בספרו "תורת משה": בפורים פשיטא שיש להזכיר הנס בברכת המזון, כי עיקרו לששון ולשמחה, אבל חנוכה שנקבעה להודות להשי"ת, מה ענינו לברכת המזון על אכילה ושתייה, לכך מזכיר בהודאה, כי שם מורים על ברית ותורה, ולולא ברית ותורה מה לנו להודות על אכילה ושתייה אם לא לחזק כח לעבודת השם, א"כ גם שייך לחנוכה, שמסרו נפשם על עבודת השם.

ספר "ברכת חיים"

כבתה אין זקוק לה

הלכה היא בנר חנוכה שכבתה אין זקוק לה (שבת כא.), כלומר אם הדליק נרות חנוכה וכבו בתוך חצי שעה, אין צריך לחזור ולהדליקם. והקשה ה"בני יששכר": הרי כל ענינם של נרות החנוכה הוא לפרסומי ניסא, ואם כן אדרבה, אם כבו הנרות יש להדליקם שוב, כך כדי לפרסם את הנס. ותירץ, שגר חנוכה הרי מרמז לאור התורה, ומעלת התורה עולה על כל חכמות העולם, על לימוד התורה נאמר: כי אנו עמלים והם עמלים, אנו עמלים ומקבלים שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר, וכמו שהאריך ה"חפץ חיים" לבאר שבלימוד התורה השכר הוא על עצם העמלות ולא על תוצאות הלימוד. בכל חכמות העולם האדם עוסק בהן כדי לבוא לידי תכלית, להשיג ענין ממשי, ואם לא הגיע למה ששאף, יגיעתו היתה לריק ולאבדת זמן תחשב. לא כן הוא זה העוסק בתורה לשמה, שאפילו לא כיון לאמיתה של הלכה, הקב"ה שמח בפילפולא דאורייתא. לרמוז יסוד זה, תיקנו בנר מצוה של חנוכה, הרומז לתורה, שאפילו 'כבתה', אפילו לא כוון את ההלכה שתהא מאירה ושילכו רבים לאורה, "אין זקוק לה", כיון שיש לו שכר על עצם פעולת הדלקה, בעמל התורה ויגיעה, כמו שמאיר לארץ כהלכה וכדת.

ומתוך האור "חנוכה"

הלכה: עניית אמן: אמן קצרה וארוכה

לא יענה אמן קצרה, ולא יזרקנה מפיו למהר לענותה בלא כוונה. לא יאריך באמן יותר מדאי. יענה אמן ארוכה קצת, והיינו כשיעור ג' תיבות א-ל-מלך נאמן, שהם פירוש אמן. העונה אמן במתינות כראוי, מאריכין לו ימיו ושנותיו. צריך הבעל קורא בענייתו אמן אחר המברך בתורה, לזוהר בזה שלא ימשוך עניית האמן, יותר מהשיעור. השומע ברכה. לא ימתין עם עניית האמן, שאם ימתין תהא ענייתו אמן יתומה, אלא, מיד שכלתה הברכה יענה אמן, והיינו תוך כדי דיבור. אסור לענון אמן חטופה, והיינו שמקדים לענות קודם שסיים המברך לגמרי. אף בתוך כדי דיבור קודם גמר הברכה.

ספר "נוטרי אמן"

פתגם: השאר סיום טוב בכל מקום, הוא ישאר גם כשתעזוב.
ספר "שמחה"

חקירה: הקמת נדרים:

הבעל מחיל את נדרה וכאילו הוא נדר בשבילה, או שהוא רק מסכים לנדר ומונע את ביטולו, אך האשה היא זו שמחילה את הנדר (הגרנ"ט מו ד"ה ונראה. משנת יעבץ יו"ד טו-ג ד"ה לכן: הבעל מחיל) ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: בזכות לימוד התורה

יהודי הדיוט נטפל אל רב אחד והיה מציק לו בשאלות טורדניות על דא ועל דא, מה עשה הרב? פתח גמרא והתעמק בה, לא ארכו הרגעים עד שקם אותו טרדן והלך לו. אחרי כן הסביר הרב לתלמידיו: תחבולה זו למדתי מדברי חז"ל: הנפטר מחבירו אל יפטר אלא מתוך דברי תורה.

ספר "חד וחלק" חלק א' (דף פז)

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, הדסה אסתר בת רחל בחלא קטי, אברהם בן רבקה, מאיר בן גבי זווירה, אליהו בן תמר, ראובן בן איזא, ששא בנימין בין קארין מרים, ויקטוריה שושנה בת ג'וים חנה, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, שמחה ג'וזת בת אליז, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלמה, אלחנן בן חנה אנושקה, רבקה בת לזיה, רישאר שלום בן רחל, נסים בן אסתר, מרים בת עזיזא, חנה בת רחל, דוד בן מרים, יעל בת כמונה, חנה בת ציפורה, ישראל יצחק בן ציפורה, יעל רייזל בת מרטינ היימה שמחה. זיווג הגון: לאלודי רחל מלכה בת חשמה, ולציפורה לידיה בת רבקה, ליוסף גבריאל בן רבקה, למרים בת רבקה, הצלחה לחנה בת אסתר וליונתן מרדכי בן שמחה ברכה זרע של קיימא ללבנה מלכה בת עזיזא וליאור עמיחי מרדכי בן ג'ייזל לאוני. לעילוי נשמת: ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, אליהו בן זהרה, , שלמה בן מחה, מסעודה בת בלח, יוסף בן מייכה. מוריס משה בן מרי מרים. משה בן מזל פורטונה. שמחה בת קמיר. מיכאל צ'רלי בן ג'ולייט אסתר. אמיל חיים בן עזו עזיזה

